

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת י'דעתי י"ב כי צדק משפטיך ואמונה עניתני לפ"ק

הוצאת חטף-סגול
2024

הובא לדפוס באמצעות \LaTeX ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
 יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דבר תקלה על ידי ולא אכָּשֶׁל
 בדבר הלכה וישמחו בי חבירי ולא אומר על טהור טמא ולא על
 טמא טהור ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר ולא יפְּשֹׁלוּ חבירי
 בדבר הלכה ואשמח בהם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:
 גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הנני רוצה ללמוד כְּדִי שִׁבְיָאֲנִי תִלְמוּד זֶה לִידִי מַעֲשֶׂה וְלִידִי מִדּוֹת
 יִשְׂרָאֵל וְלִידִי יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיֵנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא וְשִׁבְיָנִיתִיָּה בְּדַחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ יְהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה
 יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים. ב בבא מציעא י פרקים.
 ג בבא בתרא י פרקים. ד סנהדרין יא פרקים. ה מכות
 ג פרקים. ו שבועות ח פרקים. ז עדויות ח פרקים. ח ע"ז
 ה פרקים. ט אבות ו פרקים. י הוריות ג פרקים.
 בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות
 ואחר כל אבות ולבסוף עדויות
 ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אַרְבָּעָה אַבּוֹת גְּזִיקִין הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבָעָה לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כְּהָרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה כְּהָרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כְּהָרִי הָאֵשׁ שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שְׁדָרְכָן לִילֵךְ וּלְהִזִּיק כְּהָרִי הַבּוֹר שְׁאִין דָּרְכוֹ לִילֵךְ וּלְהִזִּיק הַצֵּד הַשּׁוֹה שֶׁבָּהֶן שְׁדָרְכָן לְהִזִּיק וְשִׁמְרָתָן עָלֶיךָ וְכִשְׁהִזִּיק חֵב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשְׁלוּמֵי גֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

^ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְשִׁמְרָתוֹ הַכְּשָׁרְתִּי אֶת גֶּזֶקוֹ הַכְּשָׁרְתִּי בְּמַקְצֵת גֶּזֶקוֹ חֲבַתִּי בְּתְשְׁלוּמֵי גֶזֶקוֹ כְּהַכְּשָׁר כָּל גֶּזֶקוֹ גִּכְסִים שְׁאִין בָּהֶן מַעֲלָה גִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית גִּכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וְכָכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדִת לְמִזִּיק וּרְשׁוֹת הַגֶּזֶק וְהַמִּזִּיק וְכִשְׁהִזִּיק חֵב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשְׁלוּמֵי גֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

^ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חֹרִין וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכָלֵל הַגֶּזֶק וְהַגֶּזֶק וְהַמִּזִּיק בְּתְשְׁלוּמֵי:

^ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֵת לֹא לִגְח וְלֹא לְגֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרִבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹט הַשֵּׁן מוֹעֵד לְאֶכּוֹל אֶת הָרְאִוִי לֹא הָרֶגֶל מוֹעֲדֵת לְשִׁבּוֹר בְּדָרֶךְ הַלּוּכָה וְשׁוֹר הַמוֹעֵד וְשׁוֹר הַמִּזִּיק בְּרְשׁוֹת הַגֶּזֶק וְהָאָדָם הָזָאב וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדֶלֶס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוֹעֲדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּזֶמֶן שֶׁהוּא בְּנֵי תְּרִבּוֹת אֵינֶן מוֹעֲדִין וְהַנֶּחֱשׁ מוֹעֵד לְעוֹלָם מֵהַ בֵּין תָּם לְמוֹעֵד (אֶלָּא) שֶׁהֵתָם מְשֻׁלָּם חֲצִי גֶזֶק מִגּוֹפּוֹ וּמוֹעֵד מְשֻׁלָּם גֶּזֶק שֵׁלֶם מִן הָעֲלִיָּה:

יום יד

פרק ב

ביצד הָרָגַל מוּעֵדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָה הַבְּהֵמָה מוּעֵדֶת לְהִלָּךְ בְּדֶרֶכָּהּ וּלְשִׁבּוֹר הֵיטָה מִבַּעֲטָת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְּזִין מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְשִׁבְרָה אֶת הַכְּלִים מִשְׁלֵם חֲצֵי נֶזֶק דָּרְסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנִפְל עַל כְּלִי אַחֵר וְשִׁבְרוֹ עַל הָרֹאשׁוֹן מִשְׁלֵם נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הָאַחֲרוֹן מִשְׁלֵם חֲצֵי נֶזֶק הַתִּרְנַגּוּלִּים מוּעֵדִין לְהִלָּךְ בְּדֶרֶכָּן וּלְשִׁבּוֹר הָיָה דָּלִיל קָשׁוֹר בְּרִגְלָיו אוֹ שֶׁהָיָה מֵהֶדֶס וְשִׁבַּר אֶת הַכְּלִים מִשְׁלֵם חֲצֵי נֶזֶק:

^ב בִּיצֵד הַשֵּׁן מוּעֵדֶת לֶאֱכֹל אֶת הָרֹאשׁ לֵה הַבְּהֵמָה מוּעֵדֶת לֶאֱכֹל פִּירוֹת וִירְקוֹת אֶכְלָה כְּסוֹת אוֹ כְּלִים מִשְׁלֵם חֲצֵי נֶזֶק בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשׁוֹת הַנֶּזֶק אֲבָל בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים פֶּטוּר וְאִם נִהְיָת מִשְׁלֵם מָה שְׁנֵהְיָת בִּיצֵד (מִשְׁלֵם) מָה שְׁנֵהְיָת אֶכְלָה מִתּוֹךְ הִרְחָבָה מִשְׁלֵם מָה שְׁנֵהְיָת מִצְדֵי הִרְחָבָה מִשְׁלֵם מָה שֶׁהִזִּיקָה מִפֶּתַח הַחֲנוּת (מִשְׁלֵם) מָה שְׁנֵהְיָת מִתּוֹךְ הַחֲנוּת (מִשְׁלֵם) מָה שֶׁהִזִּיקָה:

^ג הַכֶּלֶב וְהַגָּדִי שֶׁקָּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגֶּגֶן וְשִׁבְרוּ אֶת הַכְּלִים מִשְׁלֵם נֶזֶק שְׁלֵם מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ מוּעֵדִין הַכֶּלֶב שֶׁנִּטַּל הַחֲרָרָה וְהַלָּךְ לַגָּדִישׁ אֲבָל הַחֲרָרָה וְהַדְּלִיק הַגָּדִישׁ עַל הַחֲרָרָה מִשְׁלֵם נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הַגָּדִישׁ מִשְׁלֵם חֲצֵי נֶזֶק:

^ד אֵיזָה הוּא תָם וְאֵיזָה הוּא מוּעֵד מוּעֵד כָּל שֶׁהִעִידוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְתָם מִשְׁיַחֲזוֹר בוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מוּעֵד שֶׁהִעִידוּ בוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וְתָם כָּל שֶׁהָיוּ הַתִּינוּקוֹת מִמִּשְׁמֶשֶׁן בוֹ וְאֵינוֹ נוֹגַח:

^ה שׁוֹר הַמִּזִּק בְּרִשׁוֹת הַנֶּזֶק בִּיצֵד נִגַּח נִגְף נִשָּׁךְ רָבִץ בַּעֲטָה בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים מִשְׁלֵם חֲצֵי נֶזֶק בְּרִשׁוֹת הַנֶּזֶק רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר נֶזֶק שְׁלֵם:

והחכמים אומרים חצי נזק. אמר להם רבי טרפון ומה אם במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור. החמיר עליהם ברשות הנזק לשלם נזק שלם. מקום שהחמיר על הקרן ברשות הרבים לשלם חצי נזק. אינו דין שנחמיר עליה ברשות הנזק לשלם נזק שלם. אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים חצי נזק. אף ברשות הנזק חצי נזק. אמר להם אני לא אדון קרן מקרן. אני אדון קרן מרגל. ומה אם במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים. החמיר בקרן. מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הנזק. אינו דין שנחמיר בקרן. אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה ברשות הרבים חצי נזק אף ברשות הנזק חצי נזק:

¹ אדם מועד לעולם בין שוגג. בין מזיד. בין ער. בין ישן. סמא את עין חברו ושבר את הפלים. משלם נזק שלם:

פרק ג

המניח את הכד ברשות הרבים. ובא אחר ונתקל בה. ושברה פטור. ואם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו. נשברה כדו ברשות הרבים. והחלק אחד במים. או שלקה בחרסיה חייב. רבי יהודה אומר במתכוין חייב. באינו מתכוין פטור:

² השופך מים ברשות הרבים והוזק בהן אחר. חייב בנזקו. המצניע את הקוץ ואת הזכוכית. והגודר את גדרו בקוצים. וגדר שנפל לרשות הרבים. והזקו בהן אחרים. חייב בנזקו:

³ המוציא את תבנו ואת קשו לרשות הרבים לזבלים. והוזק בהן אחר. חייב בנזקו. וכל הקודם בהן זכה. רבן שמעון בן גמליאל אומר כל המקלקלן ברשות הרבים והזיקו. חייבין לשלם. וכל הקודם בהן זכה. ההופך את הגלל ברשות הרבים. והוזק בהן אחר. חייב בנזקו:

^ד שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה: ונתקל הראשון ונפל: ונתקל השני בראשון: הראשון חייב בגזקי שני:

^ה זה בא בחביתו: וזה בא בקורתו: נשברה כדו של זה בקורתו של זה: פטור: שלזה רשות להלך: ולזה רשות להלך: היה בעל קורה ראשון: ובעל חבית אחרון: נשברה חבית בקורה: פטור בעל הקורה: ואם עמד בעל הקורה חייב: ואם אמר לבעל חבית עמוד פטור: היה בעל חבית ראשון: ובעל קורה אחרון: נשברה חבית בקורה חייב: ואם עמד בעל חבית פטור: ואם אמר לבעל קורה עמוד חייב: וכן זה בא בנרו: וזה בפשתנו:

^ו שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים: אחד רץ ואחד מהלך: או שהיו שניהם רצים: והזיקו זה את זה: שניהם פטורין:

^ז המבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים: ברשות הרבים והזיק ברשות היחיד: ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים: חייב:

^ח שני שורים תמים שחבלו זה את זה: זה: משלמים במותר חצי נזק: שניהם מועדים: משלמים במותר נזק שלם: אחד תם ואחד מועד: מועד בתם משלם במותר נזק שלם: תם במועד משלם במותר חצי נזק: וכן שני אנשים שחבלו זה בזה: משלמים במותר נזק שלם: אדם במועד ומועד באדם: משלם במותר נזק שלם: אדם בתם ותם באדם: אדם בתם משלם במותר נזק שלם: תם באדם משלם במותר חצי נזק: רבי עקיבא אומר אף תם שחבל באדם: משלם במותר נזק שלם:

^ט שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים: ואין הנבילה יפה כלום: נוטל את השור: שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים: ואין הנבילה יפה כלום: אמר רבי מאיר על זה נאמר ומכרו את השור החי ויחצו את כספו: אמר לו רבי יהודה וכן הלכה: קימית ומכרו את השור החי ויחצו את כספו: ולא קימית וגם את המת יחצון: ואיזה:

זו שזר שוה מאתים שננח שזר שוה מאתים: והנבלה יפה חמשים
זוז: שזה נוטל חצי החי וחצי המת: וזה נוטל חצי החי וחצי המת:

'יש חייב על מעשה שזר: ופטור על מעשה עצמו: פטור על מעשה
שזר: וחייב על מעשה עצמו: שזר שביש פטור: והוא שביש חייב.
שזר שסמא את עין עבדו: והפיל את שנו: פטור: והוא שסמא את
עין עבדו: והפיל את שנו חייב: שזר שחבל באביו ואמו חייב: והוא
שחבל באביו ואמו פטור: שזר שהדליק את הגדיש בשבת חייב:
והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור: מפני שהוא מתחייב בנפשו:

'' שזר שהיה רודף אחר שזר אחר (והוזק): זה אומר שזרף הזיק.
וזה אומר לא כי: אלא בסלע לקה: המוציא מחבירו עליו הראיה.
היו שנים רודפין אחר אחד: זה אומר שזרף הזיק: וזה אומר שזרף
הזיק: שניהם פטורין: אם היו שניהם של איש אחד: שניהם חייבים.
היה אחד גדול: ואחד קטן: הנזק אומר גדול הזיק: והמזיק אומר לא
כי: אלא קטן הזיק: אחד תם ואחד מועד: הנזק אומר מועד הזיק
והמזיק אומר לא כי: אלא תם הזיק: המוציא מחבירו עליו הראיה.
היו (הנזוקין) שנים: אחד גדול ואחד קטן: והמזיקים שנים: אחד
גדול ואחד קטן: הנזק אומר גדול הזיק את הגדול: וקטן את הקטן.
והמזיק אומר לא כי: אלא קטן את הגדול: וגדול את הקטן: אחד
תם ואחד מועד: הנזק אומר מועד הזיק את הגדול: ותם את הקטן.
והמזיק אומר לא כי: אלא תם את הגדול: ומועד את הקטן: המוציא
מחבירו עליו הראיה

פרק ד

שור שנגנח ארבע וחמשה שורים זה אחר זה ישלם לאחרון שבהם ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו והאחרון אחרון נשכר דברי רבי מאיר רבי שמעון אומר שור שזה מאתים שנגנח שור שזה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה חזר ונגנח שור אחר שזה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים וזה נוטל חמשים חזר ונגנח שור אחר שזה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים וזה ושנים הראשונים דינר זהב:

^ב שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו לפני רבי יהודה הרי שהוא מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק אימתי הוא תם משיחזר בו שלשה ימי שבתות:

^א שור של ישראל שנגנח לשור של הקדש ושל הקדש שנגנח לשור של ישראל פטור שנאמר שור רעהו ולא שור של הקדש שור של ישראל שנגנח לשור של גוי פטור ושל גוי שנגנח לשור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם:

^ד שור של פקח שנגנח שור של חרש שוטה וקטן חייב ושל חרש שוטה וקטן שנגנח שור של פקח פטור שור של חרש שוטה וקטן שנגנח בית דין מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס נתפקח החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו שור האצטדין אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגחוהו:

ה' שור שנגנח את האדם ומת מועד משלם כפר ונתם פטור מן הכפר.
וזה וזה חייבים מיתה וכן בבין וכן בבית נגח עבד או אמה נותן
שלשים סלעים בין שהוא יפה מאה מנה ובין שאינו יפה אלא
דינר אחד:

י' שור שהיה מתחבד בכתל ונפל על האדם נתפס להרוג את
הבהמה והרג את האדם לגוי והרג בן ישראל לנפלים והרג בן
קמא פטור:

י' שור האשה שור היתומים שור האפטרופוס שור המדבר שור
ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חייבים מיתה רבי
יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת (ואין לו
יורשין) פטורים מן המיתה לפי שאין להם בעלים:

ח' שור שהוא יוצא להסקל והקדישו בעליו אינו מקדש שחטו
בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מקדש ואם
שחטו בשרו מותר:

ט' מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו תחת
הבעלים מועד משלם נזק שלם ונתם משלם חצי נזק קשרו בעליו
במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב
דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר תם חייב ומועד פטור שנאמר
ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה רבי אליעזר אומר אין לו שמירה
אלא סבין:

פרק ה

שור שנגח את הפרה ונמצא עוברת בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד וכן פרה שנגחה את השור ונמצא וילדה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד:

^ב הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושבירתו בהמתו של בעל הבית פטור ואם חזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ואכלתו בהמתו של בעל הבית פטור ואם חזקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב:

^ג הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות נגחו שורו של בעל הבית או שונשכו כלבו של בעל הבית פטור נגח הוא שורו של בעל הבית חייב נפל לבורו והבאיש מימיו חייב היה אביו או בנו לתוכו משלם את הנפך ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב רבי אומר בכלן אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

^ד שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות ביצד משלם דמי ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון בן גמליאל אם בן משהאשה יולדת משבחת אלא שמין את הנולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל נותן לזרשיו היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור:

^ה החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים או ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד ברשות היחיד ופתחו לרשות היחיד אחר חייב החופר בור ברשות הרבים ונפל לתוכו שור או חמור

ומת·חַיִּב·אֶחָד הַחוּפֵּר בּוֹר·שִׁיחַ·וּמַעֲרָה·חֲרִיצִין·וְנַעֲרִיצִין·חַיִּב·אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר בּוֹר·מֵה בּוֹר שֵׁשׁ בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית עֲשָׂרָה טַפָּחִים·אִף כָּל שֵׁשׁ בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית עֲשָׂרָה טַפָּחִים·הֵיוּ פְחוּתִין מִעֲשָׂרָה טַפָּחִים וְנִפְּל לְתוֹכוֹ שׂוֹר אוֹ חֲמוֹר·וּמֵת·פֶּטוֹר·וְאִם הוּזַק בּוֹ חַיִּב:

¹ בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוֹתְפִין·עָבַר עָלָיו הָרֹאשׁוֹן וְלֹא כִסְהוּ·וְהַשְּׁנִי וְלֹא כִסְהוּ·הַשְּׁנִי חַיִּב·כִּסְהוּ הָרֹאשׁוֹן·וּבֹא הַשְּׁנִי וּמִצָּאוֹ מְגוּלָּה·וְלֹא כִסְהוּ·הַשְּׁנִי חַיִּב·כִּסְהוּ כְּרֹאוֹי·וְנִפְּל לְתוֹכוֹ שׂוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת·פֶּטוֹר·לֹא כִסְהוּ כְּרֹאוֹי·וְנִפְּל לְתוֹכוֹ שׂוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת·חַיִּב·נִפְּל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה חַיִּב·לְאַחֲזָרָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה פֶטוֹר·נִפְּל לְתוֹכוֹ שׂוֹר וְכָלְיוֹ וְנִשְׁתַּבְּרוּ·חֲמוֹר וְכָלְיוֹ וְנִתְקַרְעוּ·חַיִּב עַל הַבְּהֵמָה·וּפֶטוֹר עַל הַכְּלִים·נִפְּל לְתוֹכוֹ שׂוֹר חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקִטָּן חַיִּב·בֵּן אוֹ בַת·עֶבֶד אוֹ אִמָּה פֶטוֹר:

² אֶחָד שׂוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה·לְנִפִּילַת הַבּוֹר·וְלַהֲפָרְשֵׁת הַר סִינִי·וְלַתְּשֻׁלּוּמֵי כָּפָל·וְלַהֲשַׁבֵּת אַבְדָּה·לְפָרִיקָה·לְחִסְיָמָה·לְכִלְאִים·וְלִשְׁבֵּת·וְכֵן חֵיהָ וְעוֹף·כִּיּוֹצֵא בָהֶן·אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שׂוֹר אוֹ חֲמוֹר·אֲלֹא שֶׁדִּבֶּר הַכֹּתוּב בַּהוֹנָה:

פרק ו

הַבּוֹנֵס צֹאן לְדִיר וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כְּרֹאוֹי·וַיִּצְאָה וְהִזִּיקָה פֶטוֹר·לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כְּרֹאוֹי·וַיִּצְאָה וְהִזִּיקָה חַיִּב·נִפְרָצָה בְּלִילָה·אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לְסֻטִּים·וַיִּצְאָה וְהִזִּיקָה פֶטוֹר·הוֹצִיאָהּ לְסֻטִּים (לְסֻטִּים) חַיִּבִּים:

³ הַנִּיחָה בַּחֲמָה·אוֹ שֶׁמָּסְרָה לְחֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקִטָּן·וַיִּצְאָה וְהִזִּיקָה חַיִּב·מָסְרָה לְרוּעָה·נִכְנַס רוּעָה תַּחְתָּיו·נִפְּלָה לְגִינָה וְנִהְיָת·מִשְׁלָם מֵה שְׁנֵהְיָת·יִרְדָּה כְּדִרְכָּה וְהִזִּיקָה·מִשְׁלָם מֵה שֶׁהִזִּיקָה·כִּיצַד מִשְׁלָם מֵה שֶׁהִזִּיקָה·שְׁמִין בֵּית סָאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה כַּמָּה הֵיחָה יָפָה וְכַמָּה הִיא

יפה. רבי שמעון אומר אכלה פירות גמורים משלם פירות גמורים.
אם סאה סאה אם סאתים סאתים:

^ג המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתו בהמתו של בעל השדה פטור ואם הזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב:

^ד השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

^ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

^ו גז שיצא מתחת הפטיש והזיק חייב גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקה בגרו של חנוני.

והדליק את הבירה בעל הגמל חייב הניח החנוני גרו מבחוץ החנוני
חייב רבי יהודה אומר בגר חנכה פטור:

פרק ז

מַרְבָּה מדת תשלומי כפל ממדת תשלומי ארבעה וחמשה.
שמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים.
ובין בדבר שאין בו רוח חיים ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה
נוהגת אלא בשור ושה בלבד שנאמר כי יגנוב איש שור או שה
וטבחו ומכרו וגומר אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל ולא
הטובח ולא המוכר אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

^ב גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים.
משלם תשלומי ארבעה וחמשה גנב ומכר בשבת גנב ומכר
לעבודת אלילים גנב וטבח ומכר ביום הכפורים גנב משל אביו
וטבח ומכר ואחר כך מת אביו גנב וטבח ואחר כך הקדיש משלם
תשלומי ארבעה וחמשה גנב וטבח לרפואה או לכלבים השוחט
ונמצא טרפה השוחט חולין בעזרה משלם תשלומי ארבעה
וחמשה רבי שמעון פוטר בשני אלו:

^ג גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין
הכל גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי שנים אחרים אלו ואלו
נמצאו זוממין הראשונים משלמין תשלומי כפל והאחרונים משלמין
תשלומי שלשה נמצאו אחרונים זוממין הוא משלם תשלומי כפל
והם משלמין תשלומי שלשה אחד מן האחרונים זומם בטלה עדות
שניה אחד מן הראשונים זומם בטלה כל העדות שאם אין גניבה
אין טביחה ואין מכירה:

^ד גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי עד אחד או על פי עצמו.
משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה גנב

וְטֵבַח בְּשֶׁבֶת גָּנֵב וְטֵבַח לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים גָּנֵב מִשָּׁל אָבִיו וּמֵת אָבִיו.
 וְאַחֵר כִּדְ טֵבַח וּמָכַר גָּנֵב וְהַקְדִּישׁ וְאַחֵר כִּדְ טֵבַח וּמָכַר מִשָּׁלם
 תְּשֻׁלוֹמֵי כָּפֶל וְאִינוּ מִשָּׁלם תְּשֻׁלוֹמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר קִדָּשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָם מִשָּׁלם תְּשֻׁלוֹמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה.
 שְׂאִין חִיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָם פָּטוֹר:

ה' מָכְרוּ חוּץ (מֵאַחַד) מִמָּאָה שָׁבוּ אוֹ שֶׁהִיָּתָה לוֹ בֹּ שְׁוֹתָפוֹת.
 הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בִּידוֹ הַנוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מִשָּׁלם תְּשֻׁלוֹמֵי כָּפֶל וְאִינוּ
 מִשָּׁלם תְּשֻׁלוֹמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גָּנֵב בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וְטֵבַח (וּמָכַר)
 חוּץ מִרְשּׁוֹתָם אוֹ שֶׁגָּנֵב חוּץ מִרְשּׁוֹתָם וְטֵבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם אוֹ
 שֶׁגָּנֵב וְטֵבַח וּמָכַר חוּץ מִרְשּׁוֹתָם מִשָּׁלם תְּשֻׁלוֹמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה.
 אֲבָל גָּנֵב וְטֵבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם פָּטוֹר:

י' הָיָה מוֹשְׁכּוֹ וְיֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פָּטוֹר. הַגְּבִיָּהּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ
 מִרְשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חִיב נִתְּנוּ לְכַוֶּרֶת בָּנוּ אוֹ לְבַעַל חוֹבּוֹ לְשׁוֹמֵר
 חֲנָם וְלִשְׂאֵל לְנוֹשֵׂא שְׂכָר וְלִשְׂכָר וְהָיָה מוֹשְׁכּוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת
 הַבְּעָלִים פָּטוֹר. הַגְּבִיָּהּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרְשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חִיב:

י' אֵין מְגַדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגַדְלִין בְּסוּרְיָא
 וּבַמִּדְבָּרוֹת שְׁבָאֲרֵי יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגַדְלִין תַּרְנַגּוּלִין בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי
 הַקִּדָּשִׁים וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי הַטְּהָרוֹת וְלֹא יִגְדֵּל יִשְׂרָאֵל
 חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יִגְדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֲלֵא אִם בֵּן הָיָה קָשׁוּר
 בְּשִׁלְשֻׁלַת אֵין פּוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיּוֹנִים אֲלֵא אִם בֵּן הָיָה רְחוּק מִן הַיֵּשׁוּב
 שְׁלֵשִׁים רֵיס:

פרק ח

החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים: בנזק, בצער, ברפוי, בשבת, ובבשת. בנזק כיצד? סמא את עינו. קטע את ידו. שבר את רגלו. רואין אותו כאלו הוא עבד נמכר בשוק. ושמין כמה היה יפה וכמה הוא יפה. צער. כואו בשפוד. או במסמר. ואפילו על צפרנו. מקום שאינו עושה חבורה. אומדין כמה אדם כיוצא בזה. רוצה לטול להיות מצטער כדי רפוי. הכהו חייב לרפאתו. עלו בו צמחים. אם מחמת המכה חייב. שלא מחמת המכה פטור. חיתה ונסתרה חיתה ונסתרה. חייב לרפאתו. חיתה כל צרכה. אינו חייב לרפאתו. שבת רואין אותו כאלו הוא שומר קשואין. שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו. בשת הכל לפי המביש והמתביש. המביש את הערום. המביש את הסומא. והמביש את הישן חייב. וישן שביש פטור. נפל מן הגג והזיק וביש. חייב על הנזק. ופטור על הבשת. (שנאמר ושלחה ידה והחזיקה במבושיו. אינו חייב על הבשת) עד שיהא מתכוין:

^ב זה חמר באדם מבשור. שהאדם משלם נזק צער רפוי שבת ובשת. ומשלם דמי ולדות. ושור אינו משלם אלא נזק. ופטור מדמי ולדות:

^ג המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהם חבורה. והחובל בחבירו ביום הכפורים. חייב בכלל. החובל בעבד עברי. חייב בכלל. חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו. החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכלל. רבי יהודה אומר אין לעבדים בשת:

^ד חרש שוטה וקטן פגיעתו רעה. החובל בהן חייב. והם שחבלו באחרים פטורין. העבד והאשה פגיעתו רעה. החובל בהן חייב. והם שחבלו באחרים פטורין. אבל משלמין לאחר זמן. נתגרשה האשה. נשתחרר העבד. חייבין לשלם:

י' המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה: החובל בחבירו בשבת פטור מכלן מפני שהוא נדון בנפשו: והחובל בעבד כנעני שלו פטור מכלן:

י' התוקע לחבירו נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה. סטרו נותן לו מאתים וזו לאחר ידו נותן לו ארבע מאות וזו צרם באזנו. תלש בשערו. רקק והגיע בו רוקו. העביר טליתו ממנו. פרע ראש האשה בשוק. נותן ארבע מאות וזו הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא אפילו עניים שבשיראל רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק ובאה לפני רבי עקיבא וחיבו לתן לה ארבע מאות וזו אמר לו רבי תן לי זמן. נתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה. ושבר את הפד בפניה. ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים. ובא לפני רבי עקיבא אמר לו (רבי) לזו אני נותן ארבע מאות וזו אמר לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חיבין. הקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו) חיבים:

י' אף על פי שהוא נותן לו. אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. שנאמר ועתה השב אשת וגומר. ומנן שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וגומר. האומר סמא את עיני קטע את ידי. שבר את רגלי. חיב. על מנת לפטור חיב. קרע את כסותי. שבר את כדי חיב. על מנת לפטור פטור. עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור. חיב. בין בגופו בין בממונו:

פרק ט

הגזול עצים ועשאוּן כלים. צמר ועשאוּן בגדים. משלם כשעת הגזלה. גזל פרה מעברת וילדה. רחל טעונה וגזזה. משלם דמי פרה העומדת לילד. דמי רחל העומדת לגזז. גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה. רחל ונטענה אצלו וגזזה. משלם כשעת הגזלה. זה הכלל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה:

^ב גזל בהמה והזקינה. עבדים והזקיניו. משלם כשעת הגזלה. רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך. גזל מטבע ונסדק. פירות והרקיבו. זין והחמיץ. משלם כשעת הגזלה. מטבע ונפסל. תרומה ונטמאת. חמץ ועבר עליו הפסח. בהמה ונעבדה בה עבירה. או שנפסלה מעל גבי מזבח. או שהיתה יוצא לסקל. אומר לו הרי שלך לפניך:

^א נתן לאומנים לתקן וקלקלו. חייבים לשלם. נתן לחרש שדה תיבה ומגדל לתקן. וקלקל. חייב לשלם. הבנאי שקבל עליו לסתור את הכתל. ושביר את האבנים או שהזיק חייב לשלם. היה סותר מצד זה. ונפל מצד אחר. פטור. ואם מחמת המכה חייב:

^ד הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה. נותן לו דמי צמרו. וצבעו כאור. אם השבח יתר על היציאה. נותן לו את היציאה. ואם היציאה יתירה על השבח. נותן לו את השבח. לצבוע לו אדום. וצבעו שחור. שחור וצבעו אדום. רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו. רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה. נותן לו את היציאה. ואם היציאה יתרה על השבח. נותן לו את השבח:

^ה הגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו. וליכנו אחריו (אפילו) למדי. לא יתן לא לבנו. ולא לשלוחו. אבל נותן לשליח בית דין. ואם מת יחזיר ליורשיו:

י נתן לו את הקרן. ולא נתן לו את החמש. מחל לו על הקרן. ולא מחל לו על החמש. מחל לו על זה ועל זה. חוץ מפחות משוה פרוטה בקרן. אינו צריך לילך אחריו. נתן לו את החמש. ולא נתן לו את הקרן. מחל לו על החמש. ולא מחל לו על הקרן. מחל לו על זה ועל זה. חוץ משוה פרוטה בקרן. צריך לילך אחריו:

י נתן לו את הקרן. ונשבע לו על החמש. הרי זה משלם חמש על חמש. עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה. וכן בפקדון. או בתשומת יד. או בגזל. או עשק את עמיתו. או מצא אבידה וכחש בה. ונשבע על שקר. הרי זה משלם קרן וחמש ואשם. היכן פקדוני. אמר לו נאבד. משביעך אני. ואמר אמן והעדים מעידין אותו שאכלו. משלם קרן. הודה מעצמו. משלם קרן וחמש ואשם:

י" היכן פקדוני. אמר לו נגנב. משביעך אני. ואמר אמן. והעדים מעידים אותו שגנבו. משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו משלם קרן וחמש ואשם:

ט הגזיל את אביו ונשבע לו ומת. הרי זה משלם קרן וחמש לבניו או לאחיו. ואם אינו רוצה. או שאין לו. לזה ובעלי החוב באים ונפרעים:

י' האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי. אם מת יירשנו. בחייו ובמותו. אם מת לא יירשנו. ויחזיר לבניו או לאחיו. ואם אין לו. לזה. ובעלי החוב באים ונפרעים:

י"א הגזיל את הגר. ונשבע לו. ומת. הרי זה משלם קרן וחמש לפהנים ואשם למזבח. שנאמר ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב ליי לפהן וגומר. ה"ה מעלה את הפסוף ואת האשם ומת הפסוף נתן לבניו. והאשם ירעה עד שישתאב. וימכר ויפלו דמיו לנדבה:

יב נתן הכסף לאנשי משמר ומת: אין היוֹרְשִׁין יכולין להוציא מידם: שְׁנֵאמַר איש אשר יתן לכהן לו יהיה: נתן הכסף ליהויריב: ואשם לידעיה יצא: אשם ליהויריב: וכסף לידעיה: אם קים האשם יקריבוהו בני ידעיה: ואם לא: יחזיר ויביא אשם אחר: שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא: הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא: נתן את הקרן ולא נתן לו את החמש: אין החמש מעבב:

פרק י

הגזול ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם: ואם היה דבר שיש בו אחריות: חיבין לשלם: אין פורטין לא מתיבת המוכסין: ולא מכיס של גבאין: ואין נוטלין מהם צדקה: אבל נוטל הוא מתוך ביתו: או מן השוק:

ב גטלו מוכסין את חמורו: ונתנו לו חמור אחר: גזלו לסטים את כסותו: ונתנו לו כסות אחרת: הרי אלו שלו: מפני שהבעלים מתיאשין מהן: המציל מן הנזהר: או מן הגניס: או מן הלסטים: אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו: וכן נחיל של דבורים: אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו: אמר רבי יוחנן בן ברוקא נאמנת אשה או קטן לומר: מכאן יצא נחיל זה: ומהלך בתוך שדה חבירו: להציל את נחילו: ואם הזיק משלם מה שהזיק: אבל לא יקוץ את סוכו על מנת לתן את הדמים: רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אף קוצץ ונותן את הדמים:

ג המכיר בליו וספריו ביד אחר: ויצא לו שם גניבה בעיר: ישבע לו לוקח כמה הוציא ונטול: ואם לאו לא כל הימנו: שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

ד זה בא בחביתו של יין: וזה בא בכדו של דבש: נסדקה חבית של דבש: ושפך זה את יינו: והציל את הדבש לתוכה: אין לו אלא שכרו:

ואם אמר אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב לתן לו שטף
נהר חמורו וחמורו חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים הניח
זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואם אמר לו
אני אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב לתן לו:

ה' הגזול שדה מחבירו ונטלוהו מסיקין אם מפת מדינה היא אומר
לו הרי שלך לפניך ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר
שטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך:

י' הגזול את חבירו או שלוה הימנו או שהפקיד לו בשוב לא יחזיר
לו במדבר על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר:

י' האומר לחבירו גזלתיך הלוייתי הפקדת אצלי ואני יודע אם
החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם אבל אם אמר לו אני
יודע אם גזלתיך אם הלוייתיך אם הפקדת אצלי פטור מלשלם:

ח' הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או גנב חייב באחריותו לא
ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן והיא שלימה
פטור (מלשלם):

ט' אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים
ופירות אבל לוקחים מן הנשים כלי צמר כלי ביהודה וכלי פשתן בגליל
ועגלים בשרון וכלן שאמרו להטמין אסור ולוקחין בצים ותרנגולים
בכל מקום:

י' מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו ושהסורק מוציא הרי אלו
של בעל הבית אם היה השחור על גבי הלחן נוטל את הכל והן
שלו יתר מכן הרי אלו של בעל הבית החיט ששיר (מן) החוט כדי
לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש הרי אלו של בעל הבית
מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית
ואם היה עושה אצל בעל הבית אף הנסרת של בעל הבית: סליק

^א מֵצֵא שְׁטֵרִי חוֹב אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים לֹא יִחְזִיר. שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן. אִין בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים יִחְזִיר. שְׂאִין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא יִחְזִיר. מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן:

^א מֵצֵא גֵטִי נָשִׁים. וְשַׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. דִּיתִיקֵי. מִתְּנָה וְשׁוֹבְרִים. הָרִי זֶה לֹא יִחְזִיר. שְׂאֵנִי אוֹמֵר כְּתוּבִים הָיוּ. וְנִמְלָךְ עֲלֵיהֶם שְׁלֹא לְהַנִּס:

^ח מֵצֵא אֲגָרוֹת שׁוֹם. וְאֲגָרוֹת מְזוּן. שְׁטֵרִי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין. וְשְׁטֵרִי בִירוּרִין. וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין. הָרִי זֶה יִחְזִיר. מֵצֵא בַחֲפִיסָה. אוֹ בְדִלוֹסְקָמָא. תְּכַרִּיף שֶׁל שְׁטָרוֹת. אוֹ אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת. הָרִי זֶה יִחְזִיר. וְכַמָּה הִיא אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת. שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בְּזֶה. רֶבֶן שָׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֶחָד הַלֵּוֹה מְשַׁלְּשָׁה. יִחְזִיר לַלֵּוֹה. שְׁלֹשָׁה הַלְוִיִּם מֵאֶחָד. יִחְזִיר לַמַּלְוֶה. מֵצֵא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו. וְאִינוּ יוֹדֵעַ מִה טִיבוֹ. יִהְיֶה מִנֵּחַ עַד שִׁבְאָא אֱלִיהוּ. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפוֹנוֹת. יַעֲשֶׂה מִה שֶׁבְּסִמְפוֹנוֹת:

פרק ב

אֵלּוּ מַצִּיאוֹת שְׁלוֹ. וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מַצִּיאוֹת שְׁלוֹ. מֵצֵא פִירוֹת מִפְּזָרִין. מְעוֹת מִפְּזָרוֹת. כְּרִיכוֹת בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים. וְעִגּוּלֵי דְבִילָה. כְּפָרוֹת שֶׁל נִחְתּוֹם. מַחְרוּזוֹת שֶׁל דָּגִים. וְחֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּשֶׂר. וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת מִמְּדִינָתָן. וְאֶנְיָצִי פֶשֶׁתָן. וְלִשּׁוֹנוֹת שֶׁל אֶרְגָּמָן. הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. (דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנֵי חֵיב לְהַכְרִיז. כִּיצַד. מֵצֵא עִגּוֹל וּבִתּוֹכוֹ חֶרֶס. כֶּכֶר וּבִתּוֹכוֹ מְעוֹת. רַבִּי שָׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר כָּל כְּלִי אֲנִפְרָיָא אֵינוֹ חֵיב לְהַכְרִיז:

^ב וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. מֵצֵא פִירוֹת בְּכִלִּי. אוֹ כְּלִי כְמוֹת שֶׁהוּא. מְעוֹת בְּכִיס אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא. צְבוּרֵי פִירוֹת צְבוּרֵי מְעוֹת. שְׁלֹשָׁה מִטְבְּעוֹת זֶה עַל גִּבּ זֶה. כְּרִיכוֹת בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד וְכְפָרוֹת שֶׁל בַּעַל

הבית וגזי צמר הלכותות מבית האומן כדי יין וכדי שמן הרי אלו חייב להכריז:

^א מצא אחר הגפה או אחר הגדר גזלות מקשרין או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן מצא כלי באשפה אם מכסה לא יגע בו אם מגלה נוטל ומכריז מצא בגל ובכתל ישן הרי אלו שלו מצא בכתל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית אם היה משכירו לאחרים אפילו מצא בתוך הבית הרי אלו שלו:

^ב מצא בחנות הרי אלו שלו בין התיבה ולחונני הרי אלו של חנוני לפני של שלחני הרי אלו שלו בין הכסא ולשלחני הרי אלו לשלחני הלוקח פירות מחבירו או ששלח לו חבירו פירות ומצא בהן מעות הרי אלו שלו אם היו צרוּרין נוטל ומכריז:

^ה אף השמלה היתה בכלל כל אלה למה יצאה להקיש אליה לומר לך מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעים אף כל דבר שיש בו סימנים ויש לו תובעים חייב להכריז:

^ו ועד מתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכניו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעה ימים כדי שילך לביתו שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד:

^ז אמר את האבידה ולא אמר את סימניה לא יתן לו והרמאי אף על פי שאמר סימניה לא יתן לו שנאמר עד דרוש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאינו עושה ואוכל ימכר שנאמר והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו מה יהא בדמים רבי טרפון אומר ישתמש בהן לפיכך אם נאבדו חייב באחריותן רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם נאבדו אינו חייב באחריותן:

ח מִצָּא סִפְרִים קוֹרֵא בָּהֶן אַחַת לְשָׁלִשִׁים יוֹם וְאִם אֵינוּ יוֹדְעֵי לְקוֹרוֹת.
 גּוֹלְלִין אֲבָל לֹא לְלִמּוּד בָּהֶן בַּתְּחִלָּה וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ מִצָּא כְּסוֹת
 מִנְעֵרָה אַחַת לְשָׁלִשִׁים יוֹם וְשׁוֹטְחָה לְצִרְכָּהּ אֲבָל לֹא לְכַבּוּדוֹ כְּלִי
 כֶּסֶף וְכִלִּי נְחֹשֶׁת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְצִרְכָּן אֲבָל לֹא לְשׁוֹחֲקוֹ כְּלִי זָהָב
 וְכִלִּי זָכוּכִית לֹא יֵגַע בָּהֶן עַד שְׂיָבֵא אֵלֶיהֶן מִצָּא שֶׁק אוֹ קֶפֶה וְכָל
 דְּבָר שֶׁאֵין דֶּרְכוֹ לְטוֹל הֵרִי זֶה לֹא יִטּוֹל:

ט אִיזוֹ הִיא אֲבִידָה מִצָּא חֲמוֹר אוֹ פָּרָה רוֹעִין בְּדֶרֶךְ אֵין זֶה
 אֲבִידָה חֲמוֹר וְכִלְיוֹ הַפּוֹכִין פָּרָה רָצָה בֵּין הַפְּרָמִים הֵרִי זֶה אֲבִידָה
 הַחֲזִירָה וְגִרְתָּהּ הַחֲזִירָה וְגִרְתָּהּ אֲפִילוֹ אֲרַבְעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים
 חִיָּב לְהַחֲזִירָה שֶׁנֶּאֱמַר הִשָּׁב תְּשִׁיבֵם הִיָּה בָטָל מִסְּלַע לֹא יֵאמַר לוֹ
 תֵּן לִי סְלַע אֲלֹא נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ כְּפוֹעֵל (בָּטָל) אִם יֵשׁ שֵׁם בֵּית דִּין
 מִתְּנָה בְּפָנֵי בֵּית דִּין אִם אֵין שֵׁם בֵּית דִּין בְּפָנֵי מִי יִתְּנָה שְׁלוֹ קוֹדֵם:

י מִצָּאָה בְּרֶפֶת אֵין חִיָּב בָּהּ בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים חִיָּב בָּהּ וְאִם הִיָּתָה בֵּית
 הַקְּבָרוֹת לֹא יִטְמָא לָהּ אִם אָמַר לוֹ אָבִיו הִטְמָא אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אֵל
 תַּחֲזִיר לֹא יִשְׁמַע לוֹ פָּרַק וְטָעַן פָּרַק וְטָעַן אֲפִילוֹ אֲרַבְעָה וַחֲמִשָּׁה
 פְּעָמִים חִיָּב שֶׁנֶּאֱמַר עֲזוּב תַּעֲזוּב הִלֵּךְ וַיֵּשֶׁב לוֹ וְאָמַר הוֹאִיל וְעָלִיד
 מִצְוָה אִם רְצוֹנָךְ לְפָרוֹק פָּרוֹק פְּטוּר שֶׁנֶּאֱמַר עִמּוֹ אִם הִיָּה זָקֵן
 אוֹ חוֹלָה חִיָּב מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְפָרוֹק אֲבָל לֹא לְטָעוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אָמַר אֵף לְטָעוֹן רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אָמַר אִם הִיָּה עָלָיו יֵתֵר עַל מִשְׁאוֹ
 אֵין זָקוֹק לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר תַּחַת מִשְׁאוֹ מִשְׁאוֹ שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ:

יא אֲבִידָתוֹ וְאֲבִידָת אָבִיו שְׁלוֹ קוֹדֶמֶת אֲבִידָתוֹ וְאֲבִידָת רַבּוֹ שְׁלוֹ
 קוֹדֶמֶת אֲבִידָת אָבִיו וְאֲבִידָת רַבּוֹ שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת שְׁאֲבִיו הִבִּיאוּ
 לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה וְרַבּוֹ שְׁלֵמָדוֹ חֲכָמָה מִבִּיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא
 וְאִם אָבִיו חָכֵם שֶׁל אָבִיו קוֹדֶמֶת הִיָּה אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִים מִשְׁאוֹ
 מִנִּיחַ אֶת שֶׁל רַבּוֹ וְאַחֵר כֵּךְ מִנִּיחַ אֶת שֶׁל אָבִיו הִיָּה אָבִיו וְרַבּוֹ
 בְּבֵית הַשְּׂבִי פוֹדֶה אֶת רַבּוֹ וְאַחֵר כֵּךְ פוֹדֶה אֶת אָבִיו וְאִם (הִיָּה)
 אָבִיו חָכֵם פוֹדֶה אֶת אָבִיו וְאַחֵר כֵּךְ פוֹדֶה אֶת רַבּוֹ:

פרק ג

הַמִּפְקִיד אֶצֶל חֲבִירוֹ בְּהֵמָה אוֹ כְּלִים וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאֲבָדוּ שְׁלֵם
וְלֹא רָצָה לִישָׁבַע שֶׁהָרִי אָמְרוּ שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע
וְיֹוצֵא נִמְצָא הִגְנֵב מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֶל טֶבַח וּמִכָּר מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי
אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לְמִי מִשְׁלֵם לְמִי שֶׁהִפְקִדוֹן אֶצְלוֹ נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה
לְשֵׁלֵם נִמְצָא הִגְנֵב מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֶל טֶבַח וּמִכָּר מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי
אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לְמִי מִשְׁלֵם לְבַעַל הַפְּקִדוֹן:

^ב הַשׁוֹכֵר פָּרָה מִחֲבִירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר וּמֵתָה בְּדֶרֶכָּהּ יִשְׁבַּע
הַשׁוֹכֵר שְׁמֵתָה בְּדֶרֶכָּהּ וְהִשְׁוֹאֵל יִשְׁלֵם לְשׁוֹכֵר אָמַר רַבִּי יוֹסִי כִּי־יֵצֵד
הָלָה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפֶרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אֵלֹא תַחֲזוֹר פָּרָה לְבַעָלֶיהָ:

^ג אָמַר לְשָׁנִים גְּזֻלְתִּי לְאַחַד מִכֶּם מִנֶּה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה מִכֶּם אוֹ אֲבִיו
שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הַפְּקִיד לִי מִנֶּה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה הוּא נֹתֵן לָזֶה מִנֶּה
וְלָזֶה מִנֶּה שֶׁהוּדָה מִפִּי עֲצָמוֹ:

^ד שָׁנִים שֶׁהִפְקִידוֹ אֶצֶל אֶחָד זֶה מִנֶּה וְזֶה מֵאֲתִים זֶה אוֹמֵר שְׁלִי
מֵאֲתִים וְזֶה אוֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים נֹתֵן לָזֶה מִנֶּה וְלָזֶה מִנֶּה וְהִשְׁאֵר
יְהֵא מִנָּח עַד שִׁיבָא אֵלֵיהּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הִרְמָאִי
אֵלֹא הַכֹּל יְהֵא מִנָּח עַד שִׁיבָא אֵלֵיהּ:

^ה וְכֵן שְׁנֵי כְּלִים אֶחָד יָפָה מִנֶּה וְאֶחָד יָפָה אֶלֶף זוּז זֶה אוֹמֵר יָפָה
שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר יָפָה שְׁלִי נֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאַחַד מֵהֶן וּמֵתוּד הַגָּדוֹל
נֹתֵן דְּמֵי קָטָן לְשֵׁנִי וְהִשְׁאֵר יְהֵא מִנָּח עַד שִׁיבָא אֵלֵיהּ אָמַר רַבִּי
יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הִרְמָאִי אֵלֹא הַכֹּל יְהֵא מִנָּח עַד שִׁיבָא אֵלֵיהּ:

^ו הַמִּפְקִיד פִּירוֹת אֶצֶל חֲבִירוֹ אֲפִילוּ הֵן אֲבוּדִין לֹא יִגַּע בָּהֶן רֶבֶן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מוֹכֵרֵן בְּפָנֵי בֵּית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשֵׁב
אֲבִידָה לְבַעָלֶיהָ:

^י המפקיד פירות אצל חבירו. הרי זה יוציא לו חסרונות. לחטין ולארו תשעה חצאי קבין לכור. לשעורין ולדחן תשעה קבין לכור. לכסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור. הכל לפי המדה. הכל לפי הזמן. אמר רבי יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברין. והלא אוכלים בין מהרבה ובין מקמעא. אלא אינו מוציא לו חסרונות. אלא לכור אחד בלבד. רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרבה. אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות:

^ח יוציא לו שתות לזין. רבי יהודה אומר חמש. יוציא לו שלשת לזגין שמן למאה. לזג ומחצה שמרים לזג ומחצה בלע. אם היה שמן מזקק. אינו מוציא לו שמרים. אם היו קנקנים ישנים. אינו מוציא לו בלע. רבי יהודה אומר אף המוכר שמן מזקק לחבירו כל ימות השנה. הרי מקבל עליו לזג ומחצה שמרים למאה:

^ט המפקיד חבית אצל חבירו. ולא יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. אם מתוך ידו נשברה. לצרכו חייב. לצרכה פטור. אם משהניחה נשברה. בין לצרכו בין לצרכה פטור. יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. בין מתוך ידו ובין משהניחה. לצרכו חייב לצרכה פטור:

^ז המפקיד מעות אצל חבירו. צרין והפשילן לאחוריו. או שמסרן לבנו ולבתו הקטנים. ונעל בפניהם שלא כראוי חייב. שלא שמר בדרך השומרים. ואם שמר בדרך השומרים פטור:

^ה המפקיד מעות אצל שלחני. אם צוררין לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו אינו חייב באחריותן. מתרין ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו חייב באחריותן. אצל בעל הבית. בין צוררין ובין מתרין. לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו אינו חייב באחריותן. חנוני בבעל הבית. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר חנוני כשלחני:

י' השולח בפקדון בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר ובית הלל אומרים כשעת הוצאה רבי עקיבא אומר כשעת התביעה החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד (שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו) כיצד הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כלה:

פרק ד

הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב הנחשת קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הנחשת מעות רעות קונות את היפות והיפות אינן קונות את הרעות אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את אסימון מטלטלין קונים את המטבע והמטבע אינו קונה את המטלטלין (זה הכלל) כל המטלטלין קונין זה את זה:

ב' כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:

ג' האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמנה כסף לסלע שליש למקח ושמוחו תגרי לוד אמר להם כל היום מותר לחזור אמרו לו יניח לנו רבי טרפון במקומנו וחזרו לדברי חכמים:

^ד אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. כשם שאונאה להדיט כך אונאה לתגר. רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר. מי שהטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתי:

^ה כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא ביה אונאה. רבי מאיר אומר ארבעה איסרין איסר לדינר. רבי יהודה אומר ארבעה פגדיונות פגדיון לדינר. רבי שמעון אומר שמנה פגדיונות שני פגדיונים לדינר:

^ו עד מתי מותר להחזיר. בכרכים עד כדי שיראה לשלחני. ובכפרים עד ערבי שבתות. אם היה מכירה. אפילו לאחר שנים עשר חדש. מקבלה הימנו. ואין לו עליו אלא תרעמת. ונותנה למעשר שני. ואינו חושש. שאינו אלא נפש רעה:

^ז האונאה ארבעה כסף. והטענה שתי כסף. וההודאה שוה פרוטה. חמש פרוטות הן. ההודאה שוה פרוטה. והאשה מתקדשת בשוה פרוטה. והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל. והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז. והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו. יוליכנו אחריו אפילו למדי:

^ח חמשה חמשין הן. האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי. והחלה והבכורים מוסיף חמש. הפודה (נטע רבעי). ומעשר שני שלו מוסיף חמש. הפודה את הקדשו. מוסיף חמש. הנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש. מוסיף חמש. והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חמש:

^ט אלו דברים שאין להם אונאה. העבדים והשטרות והקרקות וההקדשות. אין להם תשלומי כפל. ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר חנם אינו נשבע. ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב באחריותו יש להן אונאה. ושאנו חייב באחריותו אין להן אונאה. רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה בהמה ומרגליות אין להם אונאה. אמרו לו לא אמרו אלא את אלו:

כָּשֶׁם שְׁאוּנָאָהּ בְּמִקְחָ וּבְמִמְכָּרָּהּ כִּד אֲוִנָּאָה בְּדִבְרֵיהּ לֹא יֵאמֶר לֹא
בְּכִמְהָ חִפְץָּ זֶה וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַח אִם הִיא בַּעַל תְּשׁוּבָה לֹא
יֵאמֶר לֹא זְכוֹר מַעֲשֵׂיךָ הָרָאשׁוֹנִים אִם הִיא בֶּן גָּרִים לֹא יֵאמֶר לֹא
זְכוֹר מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֶיךָ שְׁנֵאמַר וְגַר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ:

א"י אֵין מַעֲרַבִּין פִּירוֹת בְּפִירוֹת אֲפִילוּ חֲדָשִׁים בְּחֲדָשִׁים וְאֵין צָרִיד
לִזְמַר חֲדָשִׁים בִּישָׁנִים בְּאַמַּת בֵּינן הִתִּירוּ לְעֶרֶב קִשָּׁה בְּרִיד מִפְּנֵי
שֶׁהוּא מְשַׁבִּיחוֹ אֵין מַעֲרַבִּין שְׁמֵרֵי יוֹן בֵּינן אֲבָל נוֹתֵן לֹא אֶת שְׁמֵרֵיו
מִי שֶׁנִּתְעַרֵּב (לֹא) מִים בֵּינן לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בְּחִנּוּת אֲלֵא אִם בֶּן הוֹדִיעֵנוּ
וְלֹא לְתַגְרָא אֵף עַל פִּי שֶׁהוֹדִיעֵנוּ שְׁאֵינוֹ אֲלֵא לְרִמּוֹת בּוֹ מְקוֹם שֶׁנִּתְהַגֵּו
לְהַטִּיל מִים בֵּינן יִטִּילוּ:

י"ב הַתֵּגֶר נוֹטֵל מִחֲמֵשׁ גִּרְנוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹד מְגוּרָה אַחַת מִחֲמֵשׁ גִּתּוֹת
וְנוֹתֵן לְתוֹד פִּיטָס אֶחָד וּבִלְבָּד שְׁלֹא יִהְיֶה מִתְכַּוֵּן לְעֶרֶב רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר לֹא יִחַלֵּק הַחֲנֻנִי קְלִיּוֹת וְאַגְזִיזִים לְתִינוּקוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַגֵּל
לְבֹא אֲצִלוֹ וְחֻכְמִים מִתִּירִין וְלֹא לְפָחוֹת אֶת הַשַּׁעַר וְחֻכְמִים אוֹמְרִים
זְכוֹר לְטוֹב לֹא יְבוֹר אֶת הַגְּרִיסִין דְּבָרֵי אָבָא שְׁאוּל וְחֻכְמִים מִתִּירִין
וּמוֹדִים שְׁלֹא יְבוֹר מַעַל פִּי מְגוּרָה שְׁאֵינוֹ אֲלֵא כְּגוֹנֵב אֶת הָעֵץ אֵין
מִפְּרָכְסִין לֹא אֶת הָאָדָם וְלֹא אֶת הַבְּהֵמָה וְלֹא אֶת הַכְּלִים:

פרק ה

אֵיזוֹהוּ נֶשֶׁד וְאֵיזוֹהוּ תְּרַבִּית אֵיזוֹהוּ נֶשֶׁד הַמְּלוֹה סֹלַע בְּחִמְשָׁה
דִּינָרִין סָאֲתִים חֲטִין בְּשִׁלְשָׁה מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֶׁד וְאֵיזוֹהוּ
תְּרַבִּית הַמְּרַבָּה בְּפִירוֹת כִּיצַד לְקַח הִימָנוֹ חֲטִין בְּדִינָר זָהָב הַכּוֹר
וְכֵן הַשַּׁעַר עֲמָדוֹ חֲטִין בְּשִׁלְשָׁה דִּינָרִין אָמַר לֹא תֵן לִי חֲטִין שְׁאֵנִי
רוֹצֶה לְמַכְרוֹ וְלִקַּח בָּהֶן יוֹן אָמַר לֹא הָרִי חֲטִיד עֲשׂוּיֹת עָלֵי שְׁלִשָּׁה
דִּינָרִים וְהָרִי לָךְ אֲצִלִּי בָּהֶן יוֹן וְיוֹן אֵין לֹא:

^ב המלוה את חבירו: לא ידור בחצרו חנם: ולא ישכור ממנו בפחות: מפני שהוא רבית: מרבין על השכר: ואין מרבין על המכר: כיצד: השכיר לו את חצרו: ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי: הרי היא לך בעשרה סלעים לשנה: ואם של חדש בחדש בסלע לחדש: מותר: מכר לו שדהו: ואמר לו אם מעבשיו אתה נותן לי: הרי היא שלך: באלף זוז: אם לגרן בשנים עשר מנה: אסור:

^ג מכר לו את השדה: ונתן לו מקצת דמים: ואמר לו אימתי שתראה הבא מעות וטול את שלך: אסור: הלוהו על שדהו: ואמר לו: אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים: הרי היא שלי: הרי היא שלו: וכך היה ביתוס בן זונין עושה על פי חכמים:

^ד אין מושיבין חנוני למחצית שכר: ולא יתן מעות לקח בהן פירות למחצית שכר: אלא אם בן נותן לו שכרו כפועל: אין מושיבין תרנגולין למחצה: ואין שמין עגלין וסיוחין למחצה: אלא אם בן נותן לו שכר עמלו ומזונו: (אבל) מקבלין עגלין וסיוחין למחצה: ומגדלין אותן עד שיהו משלשין: וחמור עד שתהא טוענת:

^ה שמין פרה וחמור וכל דבר שדרכו לעשות ולאכול למחצה: מקום שנהגו לחלוק את הולדות מיד חולקין: מקום שנהגו לגדל יגדלו: רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו: וסיוח עם אמו: ומפרין על שדהו: ואינו חושש משום רבית:

^ו אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית: אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים: ולווין מהן ומלוין אותן ברבית: וכן בגר תושב: מלוה ישראל מעותיו של נכרי: מדעת הנכרי: אבל לא מדעת ישראל:

^ז אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער: (יצא השער פוסקין: ואף על פי שאין לזה יש לזה) ה"ה הוא תחלה לקוצרים: פוסק עמו על הגדיש: ועל העביט של ענבים: ועל המעטן של זיתים: ועל הבצים:

ש'ל יוצר. ועל הסיד מששקעו בכבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל באשפה. וחכמים מתירין. ופוסק עמו כשער הגבוה. רבי יהודה אומר אף על פי שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה. או תן לי את מעותי:

ח מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע. אבל לא לאכול. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע. ביקר והוזלו. ובזול והוקרו. נוטל מהן כשער הזול. לא מפני שהלכה כן. אלא שרצה להחמיר על עצמו:

ט לא יאמר לחבירו הלויני בור חטים. ואני אתן לך לגרן. אבל אומר לו הלויני. עד שיבא בני. או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר. וכן היה הלל אומר. לא תלוה אשה ככר לחברתה. עד שתעשנו דמים. שמא יוקירו חטים ונמצאו באות לידי רבית:

י אומר אדם לחבירו נפש עמי ואנכש עמך. עדור עמי ואעדור עמך. אבל לא יאמר לו נפש עמי ואעדור עמך. עדור עמי ואנכש עמך. כל ימי גרید אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגרید ואני אחרוש עמך ברביעה. רבן גמליאל אומר יש רבית מקדמת. ויש רבית מאוחרת. כיצד. נתן עינו ללוות הימנו. והיה משלח לו. ואומר בשביל שתלויני. זו היא רבית מקדמת. לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו. והיה משלח לו ואמר בשביל מעותיך שהיו בטלות אצלי. זו היא רבית מאוחרת. רבי שמעון אומר יש רבית דברים. לא יאמר לו דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני:

יא ואלו עוברין בלא תעשה. המלוה. והלוה. והערב. והעדים. וחכמים אומרים אף הסופר. עוברים משום לא תתן. ומשום כל תקח מאתו. ומשום לא תהיה לו כנשה. ומשום לא תשימון עליו נשך. ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני יי:

פרק ו

השׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה: אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֶלָּא תַרְעֻמַּת שׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר וְאֶת הַקֹּדֶר לְהֵבִיא פְּרִיפְרִין וְחִלְלִים לְכֹלָה אוֹ לְמֵת וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת פְּשֻׁתָּנוּ מִן הַמְּשֻׁרָה וְכָל דִּבֶּר שֶׁאֵבֵד וְחִזְרוּ בָּהֶן מְקוֹם שֶׁאֵין שָׁם אָדָם שׁוֹכֵר עָלֵיהֶן אוֹ מִטְעֵן:

^ב הַשׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְחִזְרוּ בָּהֶן יָדֹן עַל הַתַּחְתּוֹנָה: אִם בַּעַל הַבֵּית חִזֵּר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל הַמְּשֻׁנָה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה וְכָל הַחִזְזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה:

^ג הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה בְּבִקְעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אֶפִּילוּ זֶה עֶשֶׂר מִלִּין וְזֶה עֶשֶׂר מִלִּין וּמֵתָה חֵיב הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שִׁנְעֵשִׂית אֲנָגְרָא אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלֹף לְפָנֶיךָ מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמֹר הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה אִם הִחְלִיקָה פְּטוֹר וְאִם הוֹחֲמָה חֵיב לְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אִם הִחְלִיקָה חֵיב וְאִם הוֹחֲמָה פְּטוֹר אִם מִחֲמַת הַמַּעֲלָה חֵיב:

^ד הַשׁוֹכֵר אֶת הַפֶּהָרָה לְחֵרוֹשׁ בָּהֶר וְחֵרֵשׁ בְּבִקְעָה אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן פְּטוֹר בְּבִקְעָה וְחֵרֵשׁ בָּהֶר אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן חֵיב לְדוֹשׁ בְּקִטְנִית וְדֹשׁ בְּתַבּוּאָה פְּטוֹר לְדוֹשׁ בְּתַבּוּאָה וְדֹשׁ בְּקִטְנִית חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהַקִּטְנִית מַחֲלֶקֶת:

^ה הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר לְהֵבִיא עָלֶיהָ חֲטִים וְהֵבִיא עָלֶיהָ שְׁעוּרִים חֵיב תַּבּוּאָה וְהֵבִיא עָלֶיהָ תֵּבֶן חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפֶח קָשָׁה לְמִשְׁאֹל לְהֵבִיא לְתֵדָה חֲטִים וְהֵבִיא לְתֵדָה שְׁעוּרִים פְּטוֹר וְאִם הוֹסִיף עַל מִשְׁאֹל חֵיב וְכִמָּה יוֹסִיף עַל מִשְׁאֹל וְהֵא חֵיב סוּמְכּוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר סָאָה לְגִמְלָה שְׁלֹשָׁה קַבִּין לְחֲמֹר:

^י כל האומנין שומרי שְׂכָר הן וכלן שאמרו טול את שלך והבא מעות.
שומר חנם שומר לי ואשומר לך. שומר שְׂכָר שומר לי ואמר לו
הנח לפני שומר חנם:

^ז הללוהו על המשכון. שומר שְׂכָר רבי יהודה אומר הללוהו מעות
שומר חנם. הללוהו פירות שומר שְׂכָר. אבא שאול אומר רשאי
אדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק עליו והולך מפני שהוא
כמשיב אבידה:

^ח המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר
שְׂכָר ישבע. רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע. ותמיהא אני אם יכולין
זה וזה לשבע:

פרק ז

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב מקום
שנהגו שלא להשכים וישלח להעריב אינו רשאי לכוּפֵּן.
מקום שנהגו לזון זיון לספק במתיקה יספק. הכל במנהג המדינה.
מעשה ברבי יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלין. הלך
ופסק להן מזונות וכששבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה
עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן. שהן
בני אברהם יצחק ויעקב. אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמר
להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת (וקטנית) בלבד. רבן שמעון
בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר בן הכל במנהג המדינה:

^ב אלו אוכלין מן התורה העושה במחבר לקרקע בשעת גמר
מלאכה ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו. בדבר
שגדולו מן הארץ ואלו שאין אוכלין העושה במחבר לקרקע.
בשעה שאין גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה
מלאכתו ובדבר שאין גדולו מן הארץ:

^א הִיָּה עוֹשֶׂה בִּידֵּיו אָבֵל לֹא בִּרְגָלָיו. בִּרְגָלָיו אָבֵל לֹא בִּידֵּיו אָפִילוּ בְּכַתְפוֹ. הָרִי זֶה אוֹכֵל. רַבִּי יוֹסִי בֶּר יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בִּידֵּיו וְרָגְלָיו:

^ד הִיָּה עוֹשֶׂה בְּתֵאֲנִים. לֹא יֹאכַל בְּעֵנָבִים. בְּעֵנָבִים לֹא יֹאכַל בְּתֵאֲנִים. אָבֵל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לַמָּקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל. וְכֵלֶן לֹא אָמְרוּ. אֵלֹא בְּשַׁעַת מְלָאכָה. אָבֵל מְשׁוּם הָשֵׁב אֲבִידָה לְבָעֲלִים אָמְרוּ. פּוֹעֲלִין אוֹכְלִין בְּהִלְכָתָן מֵאֲמֵן לֵאמֹן. וּבְחִזְרָתָן מִן הַגֵּת. וּבְחִמּוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת:

^ה אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישׁוֹת אָפִילוּ בְּדִינָר. וְכוֹתֶבֶת אָפִילוּ בְּדִינָר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (בֶּן) חֶסְמָא אוֹמֵר לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יֵתֵר עַל שְׂכָרוֹ. וְחֻכָּמִים מְתִירִים. אָבֵל מְלַמְּדִים אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה רַעֲבָתָן. וְיִהְיֶה סוֹתָם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו:

^ו קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ. עַל יְדֵי בְנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים. עַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים. עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת. אָבֵל אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בְנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים. וְלֹא עַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטָנִים. וְלֹא עַל יְדֵי בְּהֶמְתּוֹ. מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת:

^ז הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּנֻטֵּעַ רַבְעֵי שָׁלוֹ. הָרִי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן פּוֹדָה וּמֵאֲכִילֵן. נִתְפָּרְסוּ עֲגוּלָיו. נִתְפַּתְּחוּ חֲבִיזֵיתָיו. הָרִי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן מֵעֶשֶׂר וּמֵאֲכִילֵן:

^ח שׁוֹמְרֵי פִירוֹת אוֹכְלִין מִהִלְכוֹת מְדִינָה אָבֵל לֹא מִן הַתּוֹרָה. אַרְבַּעַה שׁוֹמְרִין הֵן. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׁוֹאֵל. נוֹשֵׂא שְׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. וְהַשּׁוֹאֵל מִשְׁלֵם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא שְׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמָּתָה. וּמִשְׁלֵמִין אֶת הָאֲבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ט זאב אחד אינו אנס. שני זאבים אנס. רבי יהודה אומר בשעת משלחת זאבים. אף זאב אחד אנס. שני כלבים אינו אנס. ידוע הבבלי אומר משום רבי מאיר מרוח אחת אינו אנס. משתי רוחות אנס. הליסטס הרי זה אנס. הארי והדב והנמר והברדלס והנחש הרי זה אנס. אימתי בזמן שבאו מאליהן. אבל (אם) הולכון למקום גדודי חיה ולסטים אינו אנס:

י מתה כדרך הרי זה אנס. סגפה ומתה אינו אנס. עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אנס. העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אנס. מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה. והשואל להיות פטור מלשלם. נושא שכר והשוכר. להיות פטורין משבועה ומלשלם:

יא כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. וכל תנאי שיש מעשה בתחלתו תנאו בטל. וכל שאפשר לו לקימו בסופו והתנה עליו מתחלתו. תנאו קיים:

פרק ח

השואל את הפרה. ושאל בעליה עמו. או שכר בעליה עמה. שאל הבעלים או שכרן ולאחר כך שאל את הפרה. ומתה פטור. שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם. אבל שאל את הפרה. ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב. שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם:

ב השואל את הפרה. שאלה חצי היום. ושכרה חצי היום. שאלה היום ושכרה למחר. שאל אחת ושכר אחת ומתה. המשאיל אומר שאלה מתה. ביום שהיתה שאלה מתה. בשעה שהיתה שאלה מתה. והלה אומר איני יודע חייב. השוכר אומר שכורה מתה. ביום שהיתה שכורה מתה. בשעה שהיתה שכורה מתה. והלה אומר

איני יודע פטור זה אומר שאולה וזה אומר שכורה יושבע השוכר
ששכורה מתה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

^ג השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו
או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור אמר לו
השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד
עבדו ביד שלוחו או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד
בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו
ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה חיב וכן בשעה שמחזירה:

^ד המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר
עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו היו לו שני עבדים
אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה
הלוקח אומר גדול לקחתי והלה אומר איני יודע וזה בגדול המוכר
אומר קטן מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר
גדול וזה אומר קטן יושבע המוכר שהקטן מכר זה אומר איני יודע
וזה אומר איני יודע יחלוקו:

^ה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי אלו של
בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר זיתי גדלו וזה אומר
ארצי גדלה יחלוקו שטף נהר זיתיו ונתנם לתוך שדה חבירו זה
אומר זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו:

^ו המשפיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציא מן החג
ועד הפסח בימות החמה שלשים יום ובפרכים אחד ימות החמה
ואחד ימות הגשמים שנים עשר חדש ובחניות אחד עירות ואחד
כרכים שנים עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל אומר חנות של
נחתומים ושל צבעים שלש שנים:

^ז המשפיר בית לחבירו המשפיר חיב בדלת בנגר ובמנעול ובכל
דבר שמעשה אמן אבל דבר שאינו מעשה אמן השוכר עושהו:

הזבל של בעל הבית ואין לשזכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים
בלבד:

^ח המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשזכר.
השכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר. מעשה
בצפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהב לשנה.
מדינר זהב לחדש. ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני
רבי יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העבור:

^ט המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית. היה קטן לא
יעשנו גדול. גדול לא יעשנו קטן. אחד לא יעשנו שנים. שנים לא
יעשנו אחד. לא יפחות מהחלונות. ולא יוסיף עליהן אלא מדעת
שניהם:

פרק ט

המקבל שדה מחבירו. מקום שנהגו לקצור יקצור. לעקור
יעקור. לחרוש יחרוש. הכל כמנהג המדינה.
כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש. כשם שחולקין בין
כך חולקין בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים:

^ב המקבל שדה מחבירו. והיא בית השלחים. או בית האילן. יבש
המעץ. ונקצץ האילן. אינו מנכה לו מן חבורו. אם אמר לו חכור לי
שדה בית השלחין זה. או שדה בית האילן זה. יבש המעץ ונקצץ
האילן. מנכה לו מן חבורו:

^ג המקבל שדה מחבירו והובירה. שמין אותה כמה ראויה לעשות
ונותן לו. שכך כותב לו. אם אוביר ולא אעביר אשלים במיטבא:

^ד המקבל שדה מחבירו. ולא רצה לנפש. ואמר לו מה אכפת לך. הואיל ואני נותן לך חבורך. אין שומעין לו. מפני שיכול לומר לו. למחר אתה יוצא ממנה. ומעלה לפני עשבים:

^ה המקבל שדה מחבירו. ולא עשה. אם יש בה כדי להעמיד פרי. חייב לטפל בה. אמר רבי יהודה מה קצבה בפרי. אלא אם יש בה כדי נפילה:

^ו המקבל שדה מחבירו. ואכלה חגב או נשדפה. אם מכת מדינה היא. מנכה לו מן חבורו. אם אינה מכת מדינה. אינו מנכה לו מן חבורו. רבי יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות. בין כך ובין כך. אינו מנכה לו מחבורו:

^ז המקבל שדה מחבירו בעשרת כור חטים לשנה. לקתה נותן לו מתוכה. היו חטיה יפות. לא יאמר לו הריני לוקח לך מן השוק. אלא נותן לו מתוכה:

^ח המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים. חטים יזרענה שעורים. רבן שמעון בן גמליאל אוסר. תבואה לא יזרענה קטנית. קטנית יזרענה תבואה. רבן שמעון בן גמליאל אוסר:

^ט המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות. לא יזרענה פשתן. ואין לו בקורת שקמה. קבלה הימנו לשבע שנים. שנה ראשונה יזרענה פשתן. ויש לו בקורת שקמה:

^י המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד. בשבע מאות זוז. השביעית מן המגן. קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז. אין השביעית מן המגן:

^{יא} שכיר יום גובה כל הלילה. שכיר לילה גובה כל היום. שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה. שכיר שבת. שכיר חדש. שכיר שנה.

שְׂכִיר שְׁבוּעָה יֵצֵא בַּיּוֹם גֹּבֶה כָּל הַיּוֹם יֵצֵא בַּלַּיְלָה גֹּבֶה כָּל הַלַּיְלָה
וְכָל הַיּוֹם:

י' אֶחָד שֹׁכֵר אָדָם וְאֶחָד שֹׁכֵר בְּהֵמָה וְאֶחָד שֹׁכֵר כְּלִים יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם
בְּיוֹמוֹ תַּתֵּן שְׂכָרוֹ וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם לֹא תִלֵּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר
אִימָתִי בְּזֶמֶן שֶׁתִּבְעֶנּוּ לֹא תִבְעֶנּוּ אִינוֹ עוֹבֵר עָלָיו הַמַּחְהוֹ אֶצֶל חֲנוּנִי
אוֹ אֶצֶל שְׁלֹחֲנִי אִינוֹ עוֹבֵר עָלָיו שְׂכִיר בְּזֶמְנוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל עֹבֵר זְמָנוֹ
אִינוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל אִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁתִּבְעֶנּוּ (הָרִי) זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל גֵּר
תּוֹשֵׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בְּיוֹמוֹ תַּתֵּן שְׂכָרוֹ וְאִין בּוֹ מִשּׁוּם לֹא תִלֵּין פְּעֻלַּת
שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר:

י' הַמְלֻוֶּה אֶת חֲבִירוֹ לֹא יִמְשְׁכְּנוּ אֲלֵא בְּבֵית דִּין וְלֹא יִכְנֹס לְבֵיתוֹ
לְטוֹל מִשְׁכּוֹנוֹ שְׁנֵאמַר בַּחוּץ תַּעֲמֹד הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כְּלִים נוֹטֵל אֶחָד
וּמַנִּיחַ אֶחָד וּמַחְזִיר אֶת הַכֶּר בַּלַּיְלָה וְאֵת הַמַּחְרִישָׁה בַּיּוֹם וְאִם
מֵת אִינוֹ מַחְזִיר לְיוֹרְשָׁיו רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף לַעֲצָמוֹ
אִינוֹ מַחְזִיר אֲלֵא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִשְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֵהֲלֹץ מוֹכֵר בְּבֵית
דִּין אֲלֻמָּנָה בֵּין שֶׁהָיָה עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהָיָה עֲשִׁירָה אִין מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָהּ
שְׁנֵאמַר וְלֹא תַחְבּוֹל בְּגַד אֲלֻמָּנָה הַחֹבֵל אֶת הָרִיחִים עוֹבֵר בְּלֹא
תַעֲשֶׂה וְחֵיב מִשּׁוּם שְׁנֵי כְּלִים שְׁנֵאמַר לֹא יַחְבּוֹל רִיחִים וְרֹכֵב וְלֹא
רִיחִים וְרֹכֵב בְּלֶבֶד אָמְרוּ אֲלֵא כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֶכֶל נֶפֶשׁ שְׁנֵאמַר
כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל:

יום טו

פרק י

הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִים בְּעֵצִים וּבְאַבְנִים וּבַעֲפָר וְרוּאִים אֶל־הָאֲבָנִים הָרְאוּיֹת לְהִשְׁתַּבֵּר אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מְכִיר מִקְצֵת אֲבָנָיו נוֹטֵלִין וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֲשָׁבוֹן:

^ב הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה (שֶׁל שְׁנַיִם) נִפְתְּחָה הָעֲלִיָּה וְאִין בְּעַל הַבֵּית רוֹצֶה לְתַקֵּן הָרִי בְּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמִטָּה עַד שִׁיתָקֵן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הִתְחַתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתְּקָרָה וְהָעֲלִיֹּן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

^ג הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ אָמַר בְּעַל הָעֲלִיָּה לְבַעַל הַבֵּית לְבָנוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְבָנוֹת הָרִי בְּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְדָר בְּתוֹכוֹ עַד שִׁיתָן לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף זֶה דָּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ צָרִיד לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכָר אֲלָא בְּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְאֶת הָעֲלִיָּה וּמְקָרָה אֶת הָעֲלִיָּה וְיוֹשֵׁב בַּבֵּית עַד שִׁיתָן לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו:

^ד וְכֵן בֵּית הַבֵּד שֶׁהוּא בְּנוֹי בְּסַלְעַ וְגִינָה אַחַת עַל גִּבּוֹ וְנִפְתְּחָה הָרִי בְּעַל הַגִּינָה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמִטָּה עַד שִׁיעֲשֶׂה לְבֵית בְּדוֹ כִּיפִין הַכֶּתֶל וְהָאֵילָן שֶׁנִּפְּלוּ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים וְהִזִּיקוּ פָּטוֹר מִלְּשִׁלֵּם נִתְּנוּ לוֹ זְמַן לְקוֹץ אֶת הָאֵילָן וּלְסַתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל וְנִפְּלוּ בְּתוֹךְ הַזְמַן פָּטוֹר לְאַחַר הַזְמַן חַיִּב:

^ה מִי שֶׁהָיָה כְּתָלוֹ סָמוּךְ לְגִינַת חֲבִירוֹ וְנִפְּלָא וְאָמַר לוֹ פָּנָה אֶת אֲבָנֶיךָ אָמַר לוֹ הַגִּיעוּךָ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אִם מִשְׁקַבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ הִילָךְ אֶת יְצִיאֹתֶיךָ וְאֲנִי אֶטוֹל אֶת שְׁלִי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּתֵבָן וּבִקְשׁ וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי שְׂכָרִי וְאָמַר לוֹ טוֹל מֶה שֶׁעָשִׂיתָ בְּשִׂכְרֶךָ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אִם מִשְׁקַבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ הִילָךְ שְׂכָרֶךָ וְאֲנִי אֶטוֹל אֶת שְׁלִי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ הַמוֹצִיא

זָבִילוּ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. הַמוֹצִיא מוֹצִיא. וְהַמְזַבֵּל מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרִין טִיט
בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. וְאֵין לֹזְבְּנִים לְבָנִים. אָבֵל גּוֹבֵלִין טִיט בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים.
אָבֵל לֹא לְבָנִים. הַבּוֹנֶה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. הַמְּבִיא אֲבָנִים מְבִיא. וְהַבּוֹנֶה
בּוֹנֶה. וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מֵהַזִּיק. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף
מִתְקַן הוּא אֶת מְלֹאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֵשִׁים יוֹם:

¹ שְׁתֵּי גִנּוֹת זֶה עַל גִּבּ זֶה. וְהֵיִרֶק בְּגִתִּים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר שֶׁל עֲלִיּוֹן. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁל תַּחְתּוֹן. אָמַר רַבִּי מֵאִיר אִם יִרְצֶה הָעֲלִיּוֹן לִקַּח אֶת
עֶפְרוֹ. אֵין כָּאֵן יֶרֶק. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמַלֵּאת אֶת
גִּנָּתוֹ עֶפֶר. אֵין כָּאֵן יֶרֶק. אָמַר רַבִּי מֵאִיר מֵאַחַר שֶׁשְּׂנִיָּהֶן יְכוּלִין לְמַחֲזוֹת
זֶה עַל זֶה. רוֹאִין מֵהֵיכָן יֶרֶק זֶה חֵי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל שֶׁהָעֲלִיּוֹן יְכוּל
לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וְלִטּוֹל הָרִי הוּא שְׁלוֹ. וְהַשְּׂאֵר שֶׁל תַּחְתּוֹן: סָלִיק

מסכת בבא בתרא

פרק א

השותפין שָׂרְצוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲצָה בְּחֶצֶר בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצַע.
מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִבְנוֹת גָּוִיל גְּזִית כְּפִיסִין לְבָנִים בּוֹנִים.
הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמִּדְיָנָה בְּגָוִיל זֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה
טַפָּחִים בְּגְזִית זֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחְצָה וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחְצָה.
בְּכִפְיִסִין זֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים בְּלִבָּנִים זֶה נוֹתֵן טַפַּח
וּמַחְצָה וְזֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמַחְצָה לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמָּקוֹם
וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

^ב וְכֵן בְּגִנָּה מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לַגְדֹּר (מַחֲיָבִין אוֹתוֹ) אֲבָל בִּבְקָעָה מָקוֹם
שֶׁנִּהְגוּ שְׁלֹא לַגְדֹּר אֵין מַחֲיָבִין אוֹתוֹ אֲלֵא אִם רָצָה בּוֹנֵס לְתוֹךְ שְׁלוֹ
וּבוֹנָה וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבַּחוּץ לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים
שְׁלוֹ אִם עָשׂוּ מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצַע וְעוֹשִׂין חֲזִית
מִכָּאן וּמִכָּאן לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הִדְרֵן עֲלֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְהִדְרֵךְ עֲלֵן דְּעֵתֵן עֲלֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְדַעְתָּךְ
עֲלֵן לֹא נִתְנָשִׁי מִינֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְלֹא תִתְנָשִׁי מִינֵן לֹא בְּעֵלְמָא הִדִּין
וְלֹא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי:

ואחר כך יאמר

יְהִי רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרְתֶךָ אוֹמְנוֹתָנוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְתֵהֵא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא חֲנֻנִיָּה בְּרַ פֶּפֶא רָמִי בְּרַ פֶּפֶא
נַחֲמֵן בְּרַ פֶּפֶא אֲחֵא בְּרַ פֶּפֶא אֲבֵא מְרִי בְּרַ פֶּפֶא רַפָּרְם בְּרַ פֶּפֶא
רְכִישׁ בְּרַ פֶּפֶא סְרַחֲב בְּרַ פֶּפֶא אֲדֵא בְּרַ פֶּפֶא דְרוֹ בְּרַ פֶּפֶא:

הָעֶרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרְתֶךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ וְצִאֲצֵאִינוּ וְצִאֲצֵאִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְאִי
שְׁמֶךָ וְלִזְמַדִּי תוֹרְתֶךָ:

מֵאִיבִי תַחֲכַמְנִי מְצוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:

יְהִי לְבִי תָמִיד בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִיֵּיתִנִּי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ: